DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 9 juli 2009 *

I mål C-319/07 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 9 juli 2007,

3F, tidigare Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), Köpenhamn (Danmark), företrätt av A. Bentley, QC, och A. Worsøe, advokat,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av N. Khan och H. van Vliet, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

* Rättegångsspråk: engelska.

Konungariket Danmark,

Konungariket Norge,

intervenienter i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas samt domarna A. Ó Caoimh (referent), J.N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus och A. Arabadjiev,

generaladvokat: E. Sharpston,
justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 9 juli 2008,

och efter att den 5 mars 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 3F (nedan kallad klagandeorganisationen), tidigare Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), landsorganisationen i Danmark, har yrkat att domstolen ska upphäva det beslut som fattades av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt den 23 april 2007 i mål T-30/03, SID mot kommissionen (nedan kallat det överklagade beslutet), genom vilket förstainstansrätten avvisade den talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2002) 4370 slutlig av den 13 november 2002 att inte göra invändningar mot de danska skattebestämmelser som är tillämpliga på sjöfolk anställda på fartyg som är registrerade i det danska internationella fartygsregistret (nedan kallat det omtvistade beslutet) som hade väckts av klagandeorganisationen.

Tillämpliga bestämmelser

2 Artikel 4.3 och 4.4 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [88] i EG-fördraget (EGT L 83, s. 1) har följande lydelse:

”3. Om kommissionen efter en preliminär granskning finner att en anmäld åtgärd, i den mån den omfattas av artikel [87].1 i [EG]fördraget, inte föranleder tveksamhet i fråga om dess förenlighet med den gemensamma marknaden, skall den besluta att åtgärden är förenlig med den gemensamma marknaden (nedan kallat beslut om att inte göra invändningar). I beslutet skall närmare anges vilket undantag i fördraget som har tillämpats.

4. Om kommissionen efter en preliminär granskning finner att en anmäld åtgärd föranleder tveksamhet i fråga om dess förenlighet med den gemensamma marknaden, skall den besluta att inleda ett förfarande enligt artikel [88].2 i fördraget (nedan kallat beslut om att inleda formellt granskningsförfarande).”

3 I punkt 2.2 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till sjötransport (EGT C 205, 1997, s. 5) (nedan kallade gemenskapens riktlinjer), som har rubriken ”Allmänna mål för de omarbetade riktlinjerna för statligt stöd”, anges att riktlinjerna är avsedda att bidra till öppenhet och att klargöra vilka statliga stödordningar som kan införas för att understödja gemenskapens sjöfartsintressen. I samma punkt anges följande:

” … Denna politik bör

— trygga sysselsättningen inom EG …,

— bevara den know-how i fråga om sjöfart som finns i gemenskapen och utveckla sjöfartskunskaperna, och

— förbättra säkerheten.

… ”

4 Punkten 3.2 i gemenskapens riktlinjer, som har rubriken ”Arbetskraftsrelaterade kostnader”, har följande lydelse:

” …

Stödåtgärder till sjöfartssektorn bör … framför allt inriktas på att sänka skatter, andra kostnader och avgifter som avkrävs redare och sjöfolk i gemenskapen (dvs. de personer som är skattepliktiga och skyldiga att erlägga socialavgifter i en medlemsstat) för att uppnå liknande nivåer som i övriga världen. Åtgärderna bör mera direkt stimulera en utveckling av sektorn och sysselsättningen i stället för att tillhandahålla ett allmänt ekonomiskt bidrag.

I enlighet med detta mål bör följande ingrepp beträffande en minskning av sysselsättningskostnader därför tillåtas för EG-sjöfart:

…

— Minskade inkomstskattesatser för EG-sjöfolk ombord på fartyg som är registrerade i en medlemsstat.

… ”

Bakgrund till tvisten

5 Den 1 juli 1988 antog Konungariket Danmark lag nr 408 av den 1 juli 1988, som trädde i kraft den 23 augusti 1988, genom vilken ett danskt internationellt fartygsregister upprättades (*Danish International Register*) (nedan kallat DIS-registret). Detta register utgjorde ett tillägg till det vanliga danska fartygsregistret (nedan kallat DAS-registret). DIS-registret har till syfte att bekämpa att fartyg som seglar under gemenskapsflagg blir bekvämlighetsflaggade. Den största fördelen med DIS-registret består i att de redare vars fartyg är registrerade i detta register har rätt att anställa sjöfolk från tredjeland på dessa fartyg och att ge dem lön i enlighet med dessa länders nationella rätt.

6 Samma dag antog konungariket Danmark lag nr 361, nr 362, nr 363 och nr 364, vilka trädde i kraft den 1 januari 1989. Genom dessa lagar infördes flera skattebestämmelser för sjöfolk anställda på de fartyg som är registrerade i DIS-registret (nedan kallade de aktuella skattebestämmelserna). Av särskilt intresse är att sjöfolk anställda på fartyg som är registrerade i DIS-registret var undantagna från skatteplikt för inkomstskatt, medan sjöfolk anställda på fartyg registrerade i DAS-registret var skyldiga att betala sådan skatt.

7 Den 28 augusti 1998 gav klagandeorganisationen in ett klagomål till kommissionen mot Konungariket Danmark avseende de aktuella skattebestämmelserna. Klagandeorganisationen anförde att bestämmelserna stod i strid med gemenskapens riktlinjer och följaktligen med artikel 87 EG.

8 I klagomålet gjorde klagandeorganisationen gällande att de aktuella skattebestämmelserna utgjorde statligt stöd som inte är förenligt med gemenskapens riktlinjer, för det första, på grund av att att allt sjöfolk, och inte endast sjöfolk inom gemenskapen, undantas från skatteplikt och för det andra på grund av att dessa åtgärder inte hade anmälts till kommissionen.

9 Den 13 november 2002 antog kommissionen det omtvistade beslutet, i vilket den beslutade att inte göra några invändningar ”mot de skattebestämmelser som är tillämpliga sedan den 1 januari 1989 på sjöfolk anställda på fartyg registrerade i såväl DAS-registret som DIS-registret i Danmark. Dessa bestämmelser utgör statligt stöd, men de har varit eller är alltjämt förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 c EG” (punkt 46 andra strecksatsen i beslutet).

Förfarandet vid förstainstansrätten

10 Genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 30 januari 2003, väckte sökanden talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, samt om att kommissionen skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

11 Genom särskild handling som inkom till förstainstansrättens kansli den 17 mars 2003 gjorde kommissionen en invändning om rättegångshinder enligt artikel 114 i förstainstansrättens rättegångsregler. Kommissionen yrkade att förstainstansrätten skulle avvisa talan och förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

12 I sitt yttrande avseende invändningen om rättegångshinder, vilket inkom den 16 maj 2003, yrkade sökanden att invändningen skulle ogillas och att kommissionen skulle förpliktas att ersätta de rättegångskostnader som hänförde sig till invändningen.

13 Ordföranden på förstainstansrättens andra avdelning i utökad sammansättning tillät, efter att ha hört parterna, genom beslut av den 18 juni 2003, Konungariket Danmark och Konungariket Norge att intervenera till stöd för kommissionen. Intervenienterna avstod från att inkomma med en inlaga som endast gällde frågan om upptagande till sakprövning.

Det överklagade beslutet

14 Till stöd för sin talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet anförde sökanden tre grunder. Den första grunden avsåg ett åsidosättande av artikel 88.2 EG och principen om god förvaltningssed, till följd av att kommissionen inte hade inlett det granskningsförfarande som föreskrivs i denna bestämmelse. Som andra grund anfördes att artikel 87.3 EG, tolkad mot bakgrund av gemenskapens riktlinjer och principen om skydd för berättigade förväntningar, åsidosatts. Den tredje grunden avsåg en uppenbart oriktig bedömning.

15 I punkt 24 i det överklagade beslutet erinrade förstainstansrätten om att om kommissionen, utan att inleda det formella prövningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG, genom ett beslut som fattats med stöd av artikel 88.3 EG, fastställer att ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden, kan gemenskapsdomstolen förklara att en talan om ogiltigförklaring av ett sådant beslut kan tas upp till sakprövning, vilken väckts av en berörd part enligt artikel 88.2, om den som väckt denna talan gjort detta i syfte att tillvarata de processuella rättigheter som denne åtnjuter enligt denna bestämmelse.

16 I punkt 25 i det överklagade beslutet fann förstainstansrätten att personer, företag eller sammanslutningar, vars intressen eventuellt skadas av att ett stöd beviljas, det vill säga särskilt företag som konkurrerar med stödmottagarna samt branschorganisationer, anses vara berörda parter i den mening som avses i artikel 88.2 EG. Dessa personer får därför väcka talan om ogiltigförklaring med stöd av artikel 230 fjärde stycket EG (dom av den 14 november 1984 i mål 323/82, Intermills mot kommissionen, REG 1984, s. 3809, punkt 16, svensk specialutgåva, volym 7, s. 685, och av den 13 december 2005 i mål C-78/03 P, kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, REG 2005, s. I-10737, punkt 36).

17 I punkt 26 i det överklagade beslutet konstaterade förstainstansrätten att om sökanden däremot ifrågasätter beslutet om bedömningen av stödet som sådant, måste sökanden visa att denne har en särskild ställning i den mening som avses i den rättspraxis som följer av dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen (REG 1963, s. 197; svensk specialutgåva, volym 1, s. 181). Så skulle till exempel vara fallet om sökandens marknadsställning skulle skadas påtagligt av det stöd som är föremål för prövning i det aktuella beslutet.

18 I punkt 28 i det överklagade beslutet slog förstainstansrätten fast följande:

”Om sökandeorganisationen, såsom den gjort i förevarande mål genom sin första grund, anför de processuella rättigheter som den åtnjuter enligt artikel 88.2 EG, för att ett beslut att inte göra några invändningar ska ogiltigförklaras, kan gemenskapsdomstolen ta upp talan till sakprövning, såvitt denna sökande är berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punkterna 35 och 36).”

19 I punkterna 30–33 i det överklagade beslutet fann förstainstansrätten följande:

”30 … det har fastställts att en talan om ogiltigförklaring som väckts med stöd av artikel 230 EG avseende ett beslut om statligt stöd, som antagits utan att ett formellt granskningsförfarande inletts, ska avvisas om sökandens konkurrensställning på marknaden inte påverkas av att stödet beviljas (förstainstansrättens dom av den 16 september 1998 i mål T-188/95, Waterleiding Maatschappij mot kommissionen, REG 1998, s. II-3713, punkt 62, och se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 21 mars 2001 i mål T-69/96, Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mot kommissionen, REG 2001, s. II-1037, punkt 41). Det har även fastställts att en sökande, som inte är ett företag, vars konkurrensställning skulle ha påverkats av de statliga åtgärder som angetts utgöra stöd, inte har något personligt intresse av att, inom ramen för en talan mot kommissionens underlåtenhet att inleda det förfarande som föreskrivs i artikel 88.2 EG, åberopa de påstådda konkurrensbegränsande verkningarna av dessa åtgärder (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 18 december 1997 i mål T-178/94, ATM mot kommissionen, REG 1997, s. II-2529, punkt 63, och förstainstansrättens beslut av den 25 juni 2003 i mål T-41/01, Pérez Escolar mot kommissionen, REG 2003, s. II-2157, punkt 46).

31 Varken sökandeorganisationen, i egenskap av arbetstagarorganisation för sjöfolk, eller dess medlemmar, är emellertid konkurrenter till de aktuella stödmottagarna, såsom dessa anges i det omtvistade beslutet, det vill säga redare som är registrerade i DIS-registret.

32 Således kan inte sökandenorganisationen, vad beträffar den själv, åberopa att dess egen konkurrensställning påverkas av stödet i fråga. Det har för det första fastställts att en sammanslutning av anställda vid ett företag som påståtts vara mottagare av statligt stöd inte är konkurrent till detta företag (domen i det ovannämnda målet ATM mot kommissionen, punkt 63). Om sökanden stöder sig på sin egen konkurrensställning i förhållande till andra arbetstagarorganisationer för sjöfolk är det för det andra tillräckligt att peka på att avtal som slutits inom ramen för kollektivavtalsförhandlingar inte omfattas av konkurrensrätten (se, vad beträffar att artikel 3 g EG och artikel 81 EG inte är tillämpliga på kollektivavtal, domstolens dom av den 21 september 1999 i mål C-67/96, Albany, REG 1999, s. I-5751, punkterna 52–60).

33 Vad beträffar sökandeorganisationens medlemmar tyder heller ingenting i handlingarna på att dessa inte omfattas av tillämpningsområdet för begreppet arbetstagare, i den mening som avses i artikel 39 EG, det vill säga personer som under en viss tid, till förmån för någon annan och enligt dennes anvisningar utför tjänster i utbyte mot vilka de erhåller ersättning. I egenskap av arbetstagare utgör de således själva inga företag (domstolens dom av den 16 september 1999 i mål C-22/98, Becu m.fl., REG 1999, s. I-5665, punkt 26).”

20 Förstainstansrätten erinrade dessutom om, i punkt 35 i det överklagade beslutet, att det inte är uteslutet att de organ som företräder arbetstagarna vid det stödmottagande företaget, i egenskap av berörda parter i den mening som avses i artikel 88.2 EG, kan yttra sig till kommissionen om sociala frågor som denna i förekommande fall kan beakta. Förstainstansrätten hänvisade i detta hänseende till förstainstansrättens beslut av den 18 februari 1998 i mål T-189/97, Comité d’entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen (REG 1998, s. II-335, punkt 41). I punkt 36 i det överklagade beslutet fastställde emellertid förstainstansrätten att de sociala frågor som är förbundna med DIS-registret huvudsakligen beror på inrättandet av detta register genom lag nr 408, och inte på de åtföljande skattebestämmelserna. Kommissionen var av den uppfattningen att inrättandet av registret inte utgjorde statligt stöd, och att den därmed begränsade sin prövning av de aktuella statliga åtgärdernas förenlighet med den gemensamma marknaden till att enbart avse de aktuella skattebestämmelserna. Förstainstansrätten fann i samma punkt 36 att sociala frågor hänförliga till DIS-registret endast har ett indirekt samband med föremålet för det angripna beslutet. Sökandeorganisationen kunde följaktligen inte åberopa dessa sociala frågor som stöd för att den ska anses vara personligen berörd.

21 I punkt 37 i det överklagade beslutet godtog inte heller förstainstansrätten sökandeorganisationens argument att den skulle kunna anses vara personligen berörd enbart på grund av den omständigheten att det aktuella stödet har förts över till mottagarna genom en minskning av lönekraven för det sjöfolk som omfattas av undantag från inkomstskatt enligt de aktuella skattebestämmelserna. Enligt förstainstansrätten grundade sig det omtvistade beslutet på de fördelar som stödmottagarna åtnjuter och inte på det sätt som stödet överförts på.

22 Slutligen fastställde förstainstansrätten att sökandeorganisationen inte hade visat att dess egna intressen i egenskap av förhandlingspart kunde bli direkt berörda av det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna. I punkterna 39 och 40 i det överklagade beslutet fann förstainstansrätten, med stöd av domen av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85, Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen (REG 1988, s. 219; svensk specialutgåva, volym 9, s. 305), och av den 24 mars 1993 i mål C-313/90, CIRFS m.fl. mot kommissionen (REG 1993, s. I-1125; svensk specialutgåva, volym 14, s.I-83), att enbart den omständigheten att sökandeorganisationen hade framfört klagomål till kommissionen mot stödet i fråga inte är tillräckligt för att den ska kunna individualiseras. Även om sökandeorganisationen kan ha varit en av dem som förhandlade om kollektivavtal för sjöfolk ombord på fartyg registrerade i ett av de danska registren, och som i egenskap av förhandlingspart har medverkat till överföringen av stödet till redarna, fann förstainstansrätten att sökandeorganisationen inte på något sätt hade visat att den hade förhandlat med kommissionen om utarbetandet av gemenskapens riktlinjer, vilka åberopas i förevarande mål. Sökandeorganisationen hade inte heller visat att den förhandlat om införandet av de aktuella skattebestämmelserna med vare sig kommissionen eller den danska regeringen.

23 Av detta slog förstainstansrätten, i punkterna 41 och 42 i det överklagade beslutet, fast att varken sökandeorganisationen eller dess medlemmar är personligen berörda av det omtvistade beslutet. Följaktligen avvisades sökandeorganisationens talan, eftersom organisationen saknade talerätt i den mening som avses i artikel 230 EG.

Överklagandet

24 Klagandeorganisationen har yrkat att domstolen ska:

— upphäva det överklagade beslutet i sin helhet,

— förklara att den ansökan som getts in till förstainstanrätten kan tas upp till sakprövning, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna för överklagandet.

25 Kommissionen har yrkat att överklagandet ska ogillas och att klagandeorganisationen ska förplikas att ersätta rättegångskostnaderna.

26 Klagandeorganisationen har anfört fyra grunder till stöd för sin talan. Den första grunden avser att förstainstansrätten gjorde en alltför vid tillämpning av domen i det ovannämda målet Albany, när den fastslog att klagandeorganisationens konkurrensställning inte påverkas av det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna. Som andra grund har gjorts gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning, eftersom den ansåg att klagandeorganisationen inte kunde hänvisa till de sociala synpunkter som anges i gemenskapens riktlinjer till stöd för att den ska anses vara personligen berörd av det omtvistade beslutet. Den tredje grunden avser den felaktiga tillämpningen av domarna i de ovannämnda målen Plaumann mot kommissionen och kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, eftersom förstainstansrätten var av den uppfattningen att klagandeorganisationen inte kunde anses vara personligen berörd enbart på grund av den omständigheten att det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna har förts över till mottagarna genom en minskning av lönekraven för det sjöfolk som omfattas av undantaget från inkomstskatt. Som fjärde grund har klagandeorganisationen gjort gällande att förstainstansrätten tillämpade den rättspraxis som följer av domarna i de ovannämnda målen Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen samt CIRFS m.fl. mot

kommissionen felaktigt, när den slog fast att klagandeorganisationens egna intressen i egenskap av förhandlingspart inte påverkades av de aktuella skattebestämmelserna.

Inledande synpunkter

27 Innan domstolen prövar grunderna för överklagandet ska det erinras om de relevanta bestämmelser avseende rätten för en annan person än den medlemsstat som beslutet är riktat till att väcka talan mot ett kommissionsbeslut om statligt stöd.

28 Enligt artikel 230 fjärde stycket EG får en fysisk eller juridisk person väcka talan mot ett beslut riktat till en annan endast om beslutet berör denne direkt och personligen.

29 Enligt fast rättspraxis kan andra personer än dem som ett beslut är riktat till göra anspråk på att vara personligen berörda endast om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem från alla andra personer och därigenom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som beslutet är riktat till (se bland annat domen i det ovannämnda målet 25/62, Plaumann mot kommissionen, s. 223, dom av den 19 maj 1993 i mål C-198/91, Cook mot kommissionen, REG 1993, s. I-2487, punkt 20, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-201, av den 15 juni 1993 i mål C-225/91, Matra mot kommissionen, REG 1993, s. I-3203, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-213, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punkt 33, och dom av den 22 december 2008 i mål C-487/06 P, British Aggregates mot kommissionen, REG 2008, s. I-10505, punkt 26).

30 Då talan rör ett beslut av kommissionen om statligt stöd, erinrar domstolen om att, i samband med förfarandet för kontroll av statligt stöd enligt artikel 88 EG, en åtskillnad ska göras mellan å ena sidan den preliminära granskning av stödåtgärderna, vilken anges i artikel 88.3 EG, och som enbart syftar till att göra det möjligt för kommissionen

att bilda sig en första uppfattning om huruvida stödåtgärden helt eller delvis är förenlig med den gemensamma marknaden, och å andra sidan den granskning som anges i artikel 88.2 EG. Denna granskning syftar till att göra det möjligt för kommissionen att få kunskap om samtliga omständigheter i ärendet och det är först i detta skede som kommissionen enligt fördraget har en skyldighet att ge berörda parter tillfälle att yttra sig (se domarna i de ovannämnda målen Cook mot kommissionen, punkt 22, och Matra mot kommissionen, punkt 16, dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 38, domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punkt 34, samt British Aggregates mot kommissionen, punkt 27).

31 Av detta följer att om kommissionen, utan att inleda det formella granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG, genom ett beslut med stöd av artikel 88.3 EG fastslår att ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden, kan de personer som åtnjuter dessa processrättsliga skyddsregler endast göra dem gällande om de har möjlighet att väcka talan mot kommissionens beslut vid gemenskapsdomstolen. Av dessa skäl kommer gemenskapsdomstolen att ta upp en talan om ogiltigförklaring av ett sådant beslut, vilken väckts av en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG, till sakprövning, om den som väckt talan gjort detta i syfte att tillvarata de processuella rättigheter som han åtnjuter enligt den senare bestämmelsen (domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punkt 35 och där angiven rättspraxis, samt British Aggregates mot kommissionen, punkt 28).

32 Domstolen har tidigare fastslagit att sådana berörda parter är personer, företag eller sammanslutningar, vars intressen eventuellt skadas av att ett stöd beviljas, det vill säga särskilt företag som konkurrerar med stödmottagarna samt branschorganisationer (domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 41, kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punkt 36, och British Aggregates mot kommissionen, punkt 29).

33 Det är inte uteslutet att en arbetstagarorganisation anses vara berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG om den visar att dess egna eller dess medlemmars intressen eventuellt skadas av att stöd beviljas. Denna arbetstagarorganisation ska emellertid

styrka att det föreligger en risk för att stödet har konkret inverkan på dess egen situation eller på situationen för det sjöfolk som den företräder.

34 Domstolen har även slagit fast att om sökanden ifrågasätter lagenligheten av beslutet om bedömning av stödet som sådant, är inte den omständigheten att sökanden är en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG tillräcklig för att talan ska tas upp till sakprövning. Sökanden måste i ett sådant fall styrka att denne har en särskild ställning i den mening som avses i domen i det ovannämnda målet Plaumann mot kommissionen. Så skulle till exempel vara fallet om sökandens marknadsställning skadades påtagligt av det stöd som är föremål för prövning i det aktuella beslutet (dom av den 28 januari 1986 i mål 169/84, Cofaz m.fl. mot kommissionen, REG 1986, s. 391, punkterna 22–25, svensk specialutgåva, volym 8, s. 421, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, punkt 37, dom av den 11 september 2008 i de förenade målen C-75/05 P och C-80/05 P, Tyskland m.fl. mot Kronofrance, REG 2008, s. I-6619, punkt 40, samt domen i det ovannämnda målet British Aggregates mot kommissionen, punkt 35).

35 Såsom föreskrivs i artikel 4.3 i förordning nr 659/1999 fattar kommissionen ett beslut att inte göra invändningar när den har fastställt att den anmälda åtgärden inte föranleder tveksamhet i fråga om dess förenlighet med den gemensamma marknaden. Om en sökande yrkar att ett sådant beslut ska ogiltigförklaras ifrågasätts huvudsakligen den omständigheten att beslutet om stöd har fattats utan att kommissionen har inlett det formella granskningsförfarandet, och att sökandens processuella rättigheter därmed har åsidosatts. Sökanden kan, för att dennes talan ska bifallas, försöka styrka att den aktuella åtgärden föranleder tveksamhet i fråga om dess förenlighet med den gemensamma marknaden. Följden av att sådan argument används blir dock varken att föremålet för talan eller villkoren för talans upptagande till sakprövning ändras.

36 Syftet med den första grunden i den talan som klagandeorganisationen har väckt i förevarande mål är, såsom tydligt framgår av såväl det överklagade beslutet som av handlingarna i målet i första instans, att tillvarata de processuella rättigheter som den åtnjuter enligt artikel 88.2 EG, vilket förstainstansrätten uttryckligen har medgett i punkt 28 i beslutet. Klagandeorganisationen har därmed, mot bakgrund av de omständigheter som föreligger i förevarande mål, ifrågasatt att det formella granskningsförfarande som föreskrivs i denna bestämmelse inte inletts.

37 Det framgår även av punkt 8 i det överklagade beslutet att ordföranden på förstainstansrättens andra avdelning i utökad sammansättning, efter att ha hört parterna, genom beslut av den 16 februari 2005 vilandeförklarade målet, i avvaktan på domstolens avgörande i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum. I beslutet konstaterade ordföranden att talan hade väckts mot ett beslut som kommissionen fattat utan att inleda det formella granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG.

38 Till följd av domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum har förstainstansrätten dessutom, genom skrivelse av den 24 januari 2006, gett parterna tillfälle att inkomma med yttranden avseende denna dom. Detta gällde särskilt hur den rättspraxis som följer av domen i det ovannämnda målet Cook mot kommissionen, som domstolen hänvisade till i punkterna 35 och 36 i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, ska tillämpas på klagandeorganisationens talan, vad avser frågan om upptagande till sakprövning, samt klagandeorganisationens ställning som berörd part i den mening som avses i punkt 36.

39 Vad beträffar den första grund som klagandeorganisationen anförde vid förstainstansrätten, vilken avser det förhållandet att det inte inletts ett formellt granskningsförfarande, framgår det tydligt av punkt 28 i det överklagade beslutet att förstainstansrätten försökte avgöra huruvida klagandeorganisationen var att anse som berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG.

40 De fyra grunder som sökanden har anfört till stöd för sitt överklagande ska således prövas mot bakgrund av dessa överväganden.

Den första grunden

Parternas argument

41 Klagandeorganisationen anser att förstainstansrätten, när den med stöd av domen i det ovannämnda målet Albany slog fast att den inte kan åberopa sin egen konkurrensställning i förhållande till andra arbetstagarorganisationer vid kollektivavtalsförhandlingar, gjorde en alltför extensiv tolkning av den domen. I domen i det ovannämnda målet Albany slog inte domstolen fast något i detta hänseende. Den domen avsåg tillämpningen av artikel 85 EG (nu artikel 81 EG) på offentliga företag enligt artikel 90 i EG-fördraget (nu artikel 86 EG), vad beträffar det samband som föreligger mellan kollektivavtal och tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd i artikel 92 i EG-fördraget (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse) och artikel 93 i EG-fördraget (nu artikel 88 EG i ändrad lydelse).

42 Kommissionen anser att den första grunden är verkningslös, eller i andra hand att den saknar stöd. Den har gjort gällande att den rättspraxis som förstainstansrätten har angett i den första delen av punkt 32 i det överklagade beslutet, det vill säga domen i det ovannämnda målet ATM mot kommissionen, gav stöd för slutsatsen att klagandeorganisationens talan skulle avvisas i den del som avser organisationens konkurrensställning. Kommissionen har mot denna bakgrund framhållit att klagandeorganisationens argument att domen i det ovannämnda målet Albany inte är relevant är verkningslöst, och att det saknas anledning för domstolen att pröva överklagandet i sak såvitt avser denna grund.

43 Vad beträffar den andra delen i punkt 32 i det överklagade beslutet, har kommissionen gjort gällande att domen i det ovannämnda målet Albany, och samtliga domar varigenom förstnämnda dom därefter bekräftats, i vart fall visar att kollektivavtalsförhandlingar inte omfattas av fördragets konkurrensregler, däribland bestämmelserna om statligt stöd. Kollektivavtal kan inte anses utgöra varor i den mening som avses i artikel 81 EG, och de kan inte heller betraktas som produktion i den mening som avses i artikel 87 EG. När arbetstagarorganisationer förhandlar om kollektivavtal kan de således inte anses vara företag som är verksamma inom produktion av varor i den mening som dessa begrepp har i ovannämnda bestämmelser.

Domstolens bedömning

44 För att avgöra huruvida klagandeorganisationen ska anses vara en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG, och om dess talan således ska tas upp till sakprövning, prövade förstainstansrätten, för det första, frågan huruvida organisationens konkurrensställning på marknaden skadas av att stödet beviljas.

45 Kommissionens argument, att domen i det ovannämnda målet ATM mot kommissionen i sig är tillräcklig för att underkänna klagandeorganisationens argument om dess konkurrensställning, kan inte godtas. Den första delen av punkt 32 i det överklagade beslutet rör nämligen klagandeorganisationens påstådda konkurrensställning i förhållande till dess medlemmars arbetsgivare – det vill säga de redare som mottar det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna – och inte klagandeorganisationens påstådda konkurrensställning gentemot andra arbetstagarorganisationer vid kollektivavtalsförhandlingar, vilket är ett särskilt argument som anförs i den andra delen av samma punkt 32.

46 Även om klagandeorganisationen hade gjort gällande att den stod i ett konkurrenförhållande till redare – vilket den har bestritt vid förhandlingen - skulle det fortfarande vara möjligt för organisationen att, oaktat domen i det ovannämnda målet ATM mot kommissionen, försöka styrka att den har talerätt till följd av att dess intressen eventuellt kan skadas av att stödet beviljas på grund av den inverkan som bestämmelserna har på dess konkurrensställning gentemot andra arbetstagarorganisationer, vars medlemmar är anställda på fartyg registrerade i DIS-registret.

47 Vad beträffar den tolkning, i punkt 32 i det överklagade beslutet, som förstainstansrätten har gjort av domen i det ovannämnda målet Albany, ska det erinras om att i det målet var det fråga om ett avtal som slutits i form av ett kollektivavtal genom vilket ett kompletterande pensionssystem infördes. Det kompletterande pensionssystemet förvaltades av en pensionsfond i textilindustrin. Anslutningen till pensionsfonden kunde efter beslut av myndigheterna vara obligatorisk. Albany International BV, ett företag i textilbranschen, hade inte erlagt avgifter till fonden för en viss period på grund av att företaget ansåg att den obligatoriska anslutningen till fonden, som medför skyldighet att erlägga dessa avgifter, bland annat stred mot artikel 85.1 i fördraget.

48 I punkt 54 i domen i det ovannämnda målet Albany erinrade domstolen, innan den slog fast att artikel 85.1 i fördraget inte var tillämplig under de förevarande omständigheterna, för det första om att enligt artikel 3.1 g och 3.1 i i EG-fördraget (nu artikel 3.1 g och 3.1 j EG i ändrade lydelser) innefattar gemenskapens verksamhet inte endast ”en ordning som säkerställer att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids”, utan även ”en politik på det sociala området”. I artikel 2 i EG-fördraget (nu artikel 2 EG i ändrad lydelse) anges nämligen att gemenskapen bland annat ska ha till uppgift att ”främja en harmonisk och väl avvägd utveckling av näringslivet” och ”en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd”.

49 Det framgår dessutom av artikel 136 första stycket EG att gemenskapens och medlemsstaternas mål i synnerhet är att främja sysselsättningen, att förbättra levnads- och arbetsvillkor och därigenom möjliggöra en harmonisering samtidigt som förbättringarna bibehålls, och att åstadkomma ett fullgott socialt skydd och en dialog om sociala frågor. Enligt artikel 138.1 EG ska kommissionen ha till uppgift att främja samråd mellan arbetsmarknadens parter på gemenskapsnivå så att denna dialog, om parterna så önskar, kan leda till avtalsbundna relationer. Kommissionen ska även vidta alla åtgärder som behövs för att underlätta dialogen mellan dem genom att säkerställa ett väl avvägt stöd till båda parter (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Albany, punkterna 55–58, vad avser bestämmelserna i EEG-fördraget och i avtalet om socialpolitik som slöts mellan medlemsstaterna i den Europeiska gemenskapen, med undantag för Förenade konungariket och Nordirland (EGT C 191, 1992 s. 91) innan Amsterdam-fördraget trädde i kraft).

50 I domen i det ovannämnda målet Albany medgav domstolen att kollektivavtal som har slutits mellan de organisationer som företräder arbetsgivarna respektive arbetstagarna visserligen har en viss inneboende konkurrensbegränsande inverkan. Enligt domstolen skulle emellertid det socialpolitiska syftet med sådana avtal allvarligt äventyras om arbetsmarknadens parters gemensamma strävan att vidta åtgärder som förbättrar anställnings- och arbetsförhållandena omfattades av artikel 85.1 i EG-fördraget. Domstolen fann mot denna bakgrund att på grund av deras beskaffenhet och syfte ska avtal som slutits inom ramen för kollektiva förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter i dessa syften inte anses omfattas av bestämmelsen. Domstolen prövade vidare huruvida det på grund av beskaffenheten hos och syftet med det aktuella avtalet i domen i målet Albany var berättigat att det undantogs från tillämpningsområdet för denna

bestämmelse i fördraget, och slog fast att det var motiverat att undanta avtalet från tillämpningsområdet för artikel 85.1 (se domen i det ovannämnda målet Albany, punkterna 59–64).

51 Det följer således av domen i det ovannämnda målet Albany, samt av de domar varigenom den domen därefter har bekräftats, att det ankommer på de behöriga myndigheterna och domstolarna att, i varje enskilt fall, pröva huruvida det på grund av beskaffenheten hos och syftet med det aktuella avtalet, samt det socialpolitiska syftet som eftersträvas med detsamma, är motiverat att det undantas från tillämpningsområdet för artikel 81.1 EG (se, för ett liknande resonemang, bland annat, dom av den 21 september 2000 i mål C-222/98, van der Woude, REG 2000, s. I-7111, punkt 23).

52 I förevarande mål har klagandeorganisationen, såsom framgår av punkt 34 i det överklagade beslutet, i egenskap av det organ som företräder arbetstagarna bildats, för att främja dess medlemmars gemensamma intressen. I enlighet med de yttranden som klagandeorganisationen inkommit med till förstainstansrätten, vilka återges i punkterna 17 och 20 i det överklagade beslutet, är organet en ekonomisk aktör som förhandlar om de villkor på vilka arbetskraft tillhandahålls företagen. Enligt klagandeorganisationen skadar det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna dess medlemmars förmåga att konkurrera med sjöfolk utanför gemenskapen när dessa söker anställning hos rederier, det vill säga mottagarna av detta stöd. Klagandeorganisationens marknadsställning som sådan påverkas följaktligen när det gäller dess förmåga att konkurrera på marknaden för tillhandahållande av arbetskraft till rederierna, och därmed dess förmåga att rekrytera sina medlemmar.

53 Klagandeorganisationen har även motsatt sig de danska bestämmelser som är tillämpliga på DIS-registret, och i synnerhet de aktuella skattebestämmelserna. Detta register ger nämligen, för det första, de redare vars fartyg är registrerade däri rätt att anställa sjöfolk som är medborgare i tredjeland och att ge dem lön i enlighet med nationell rätt i dessa länder. För det andra är det enligt de skattebestämmelser som är föremål för prövning i det omtvistade beslutet tillåtet att undanta sjöfolk anställda på fartyg som är registrerade i DIS-registret från skatteplikt för inkomstskatt, utan att det görs skillnad mellan sjöfolk som är medborgare i en medlemsstat och de som är medborgare tredjeland.

54 Av detta följer att till skillnad från i domen i ovannämnda målet Albany är det inte i förevarande mål fråga om den konkurrensbegränsande verkan av de kollektivavtal som slutits mellan klagandeorganisationen eller andra arbetstagarorganisationer och de redare som är mottagare av det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna. I förevarande mål är det fråga om huruvida klagandeorganisationens konkurrensställning gentemot dessa andra arbetstagarorganisationer skadas av att stödet beviljats, på så sätt att den ska anses vara en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG, och huruvida organisationens talan om ogiltigförklaring mot det omtvistade beslutet ska tas upp till sakprövning under dessa omständigheter.

55 Av den omständigheten att ett avtal till följd av dess beskaffenhet och syfte, samt det socialpolitiska syfte som eftersträvas med detsamma, kan undantas från tillämpningsområdet för bestämmelserna i artikel 81 EG, följer emellertid inte att kollektivavtalsförhandlingarna eller de parter som deltar i dessa likaledes med automatik skulle vara fullständigt undantagna från fördragets regler om statligt stöd. Det följer inte heller av denna omständighet att en talan om ogiltigförklaring som dessa parter eventuellt skulle kunna väcka näst intill med automatik ska avvisas på grund av att de deltar i kollektivavtalsförhandlingar.

56 Det är nämligen svårt att se på vilket sätt de socialpolitiska syften som eftersträvas med kollektivavtal allvarligt skulle kunna äventyras – en sådan risk är skälet att kollektivavtal enligt domen i det ovannämnda målet Albany undantas från tillämpningsområdet för artikel 85.1 i fördraget – genom att det medges att en arbetstagarorganisation, såsom klagandeorganisationen, kan befinna sig i en konkurrensställning gentemot andra arbetstagarorganisationer, vars medlemmar åtnjuter andra lönevillkor på grund av att ett sådant register som DIS-registret har upprättats, när den förstnämnda organisationen förhandlar om arbetsvillkoren för sina medlemmar.

57 Om det a priori inte var möjligt för en arbetstagarorganisation att, i ett sådant mål som det förevarande, styrka att den är en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG genom att åberopa sin roll vid kollektivavtalsförhandlingar samt de verkningar som de nationella skattebestämmelser som kommissionen anser utgöra stöd som är förenligt med den gemensamma marknaden har på denna roll, skulle detta tvärtom innebära att de socialpolitiska syften, som lett till att domstolen i domen i det ovannämnda målet Albany undantog det aktuella kollektivavtalet från tillämpningsområdet för artikel 85.1 i fördraget, äventyras.

58 Denna slutsats styrks av att gemenskapen således inte endast har ett ekonomiskt ändamål utan även ett socialt ändamål. De rättigheter som följer av fördragets bestämmelser om statligt stöd och konkurrens ska, i förekommande fall, vägas mot de mål som eftersträvas med socialpolitiken. Målen med socialpolitiken ska enligt artikel 136 första stycket EG bland annat vara att förbättra levnads- och arbetsvillkor, och därigenom möjliggöra en harmonisering samtidigt som förbättringarna bibehålls, samt att åstadkomma ett fullgott socialt skydd och en dialog mellan arbetsmarknadens parter (se, för ett liknande resonemang, vad avser bestämmelserna i fördraget avseende etableringsfriheten, dom av den 11 december 2007 i mål C-438/05, International Transport Workers' Federation och Finnish Seamen's Union, REG 2007, s. I-10779, punkt 79).

59 Såsom framgår av punkt 33 ovan ska klagandeorganisationen förvisso alltjämt styrka att dess egna intressen eventuellt skadas av att stödet beviljas. Det är möjligt för sökanden att göra detta genom att visa att den faktiskt står i ett konkurrensförhållande till andra arbetstagarorganisationer som är verksamma på samma marknad. En sådan möjlighet kan emellertid inte a priori uteslutas med hänvisning till den rättspraxis som följer av domen i det ovannämnda målet Albany. Möjligheten kan inte heller uteslutas till följd av att det görs en alltför restriktiv tolkning av begreppet marknad vid prövningen av om en organisation, såsom en arbetstagarorganisation, som gör gällande att dess talan om ogiltigförklaring ska tas upp till sakprövning, utgör en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG.

60 Eftersom förstainstansrätten har gjort en felaktig tolkning av domen i det ovannämnda målet, och eftersom den följaktligen inte har bemött klagandeorganisationens argument, angående dess konkurrensställning i förhållande till andra arbetstagarorganisationer vid förhandlingar om kollektivavtal tillämpliga på sjöfolk, ska således det överklagade beslutet upphävas i denna del.

Den andra grunden

Parternas argument

61 Klagandeorganisationen har vad beträffar punkterna 35 och 36 i det överklagade beslutet gjort gällande att förstainstansrätten gjorde fel när den, efter att ha erinrat om beslutet i det ovannämnda målet Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen, inte prövade de sociala frågor som underförstått framgår av de rättsliga villkoren för att skatteavdrag för sjöfolk inom gemenskapen ska vara tillåtna, det vill säga gemenskapens riktlinjer. Förstainstansrätten gjorde även fel när den fann att klagandeorganisationen inte kunde åberopa den princip som kommer till uttryck i det nämnda beslutet.

62 I gemenskapens riktlinjer görs det, enligt klagandeorganisationen, en underförstådd åtskillnad mellan sjöfolk i gemenskapen och annat sjöfolk. Denna åtskillnad utgör ett slags erkännande för att det finns en princip om en social motprestation som ska tillämpas som en kompensation för att rederierna beviljats statligt stöd. Undantaget från skatteplikt för sjöfolkets lön motiveras av att det är nödvändigt att kompensera den högre kostnad som uppkommer när sjöfolk i gemenskapen anställs i jämförelse med anställning av sjöfolk från tredjeland. Det är på detta sätt som målet att bevara arbetstillfällen inom gemenskapen, vilket är ett av målen med gemenskapens riktlinjer, kan uppnås. De sociala frågor som anges i riktlinjerna rör själva villkoren enligt vilka stödet kan godkännas eller inte. För den händelse kommissionen inleder förfarandet enligt artikel 88.2 EG kan klagandeorganisationen, i egenskap av företrädare för danskt sjöfolk, inkomma med yttranden angående de sociala frågor som det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna ger upphov till.

63 Kommissionen är av den uppfattningen att även om den andra grunden inte ska avvisas som verkningslös, till skillnad från den första grunden, saknar den i vart fall stöd. Förstainstansrätten har med rätta kommit fram till att de sociala frågorna endast har ett indirekt samband med föremålet för det omtvistade beslutet. Kommissionen har för det första gjort gällande, såsom förstainstansrätten med rätta konstaterat, att det inte beviljas något statligt stöd genom DIS-registret. För det andra vill klagandeorganisationen, vars överklagande avser ett beslut om avvisning av talan, med stöd av denna grund få till stånd en prövning i sak genom att anföra påståenden om tillämpnings-

området för gemenskapens riktlinjer. Syftet med riktlinjerna är utan relevans när det ska fastställas huruvida ett överklagande ska tas upp till sakprövning.

Domstolens bedömning

64 Kommissionen kan, när den bedömer förenligheten av ett sådant statligt stöd till sjötransportsektorn som i förevarande mål – inom ramen för en helhetsbedömning som inbegriper ett stort antal olika överväganden som hänger samman med bland annat skydd för konkurrensen, gemenskapens havspolitik, främjande av gemenskapens sjötransport, samt med att skapandet av arbetstillfällen främjas – ta hänsyn till de sociala synpunkter som anges i gemenskapens riktlinjer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 maj 2000 i mål C-106/98 P, Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen, REG 2000, s. I-3659, punkt 52).

65 Såsom framgår av punkt 33 ovan är det dessutom inte uteslutet att en arbetstagarorganisation anses vara berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG om den styrker att dess egna eller dess medlemmars intressen eventuellt skadas av att stöd beviljas.

66 I punkt 36 i det överklagade beslutet slog förstainstansrätten fast att de sociala frågor som DIS-registret ger upphov till endast har ett indirekt samband med sakfrågan i det omtvistade beslutet och med den talan om ogiltigförklaring som klagandeorganisationen väckt vid förstainstansrätten. Förstainstansrätten slog följaktligen fast att klagandeorganisationen inte kan hänvisa till dessa sociala frågor som stöd för att den ska anses vara personligen berörd.

67 Det har inte bestritts att själva DIS-registret inte utgör statligt stöd. Såsom framgår av dom av den 17 mars 1993 i de förenade målen C-72/91 och C-73/91, Sloman Neptun (REG 1993, s. I-887; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-47), utgör nämligen inte ett sådant system som det som upprättats genom DIS-registret, som gör det möjligt att låta

anställningsavtal som slutits med sjöfolk som är medborgare i tredjeland, som vare sig har hemvist eller fast bostad i den berörda medlemsstaten, vilka innehåller arbets- och lönevillkor som inte omfattas av rätten i denna medlemsstat och som är avsevärt sämre än dem som gäller för sjöfolk som är medborgare i medlemsstaten, ett statligt stöd enligt artikel 87.1 EG.

68 Det är av denna anledning som den talan om ogiltigförklaring som väckts av klagandeorganisationen inte avser DIS-registret, utan de aktuella skattebestämmelserna, som är tillämpliga på sjöfolk som är anställda på fartyg registrerade i detta register.

69 I stället för att, såsom förstainstansrätten har gjort i punkt 36 i det överklagade beslutet, pröva huruvida de sociala frågor som DIS-registret ger upphov till har ett tillräckligt direkt samband med föremålet för det omtvistade beslutet, borde förstainstansrätten ha prövat de sociala frågor som följer av de aktuella skattebestämmelserna med hänsyn till gemenskapens riktlinjer – såsom klagandeorganisationen har gjort gällande återfinns i riktlinjerna de rättsliga villkoren för att bedöma huruvida de danska skattebestämmelserna är förenliga med den gemensamma marknaden – för att avgöra huruvida klagandeorganisationens argument att riktlinjerna utgör tillräckligt stöd för att fastställa att den är en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG.

70 Eftersom det således inte kan uteslutas att organ som företräder arbetstagare vid företag som tar emot stöd, i egenskap av berörda parter i den mening som avses i den ovannämnda bestämmelsen i fördraget, kan yttra sig till kommissionen angående sociala frågor som kommissionen i förekommande fall kan beakta, innebär den omständigheten att förstainstansrätten inte har bemött klagandeorganisationens argument avseende de sociala frågor som följer av de aktuella skattebestämmelserna med hänsyn till gemenskapens riktlinjer att det överklagade beslutet ska upphävas i denna del.

Den tredje grunden

Parternas argument

71 Som tredje grund har klagandeorganisationen gjort gällande att förstainstansrätten, i punkt 37 i det överklagade beslutet, gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning, genom att finna att det sätt som det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna överförs på, det vill säga den omständigheten att stödet till redarna överförs genom sökandens medlemmar, inte var relevant.

72 Klagandeorganisationen har gjort gällande att domstolen, i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, fann att en sammanslutning med uppdrag att främja de gemensamma intressena för en viss kategori enskilda endast kan anses vara personligen berörd i den mening som avses i domen i det ovannämnda målet Plaumann mot kommissionen, om marknadsställningen för sammanslutningens medlemmar skadas väsentligt av den stödordning som beslutet avser. Domstolen bedömde begreppet marknadsställning från en ekonomisk aktörs synpunkt. Enligt klagandeorganisationen finns det inget principiellt skäl till varför arbetstagarna inte kan anses vara ekonomiska aktörer, eftersom de ägnas särskild uppmärksamhet i nationell lagstiftning och i gemenskapens riktlinjer genom att det fastställs villkor för att stödet ska anses vara förenligt med den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 87.3 c EG.

73 Kommissionen har först och främst gjort gällande att domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, som meddelades i ett mål om direktstöd till jordbrukare, inte har något samband med den slutsats som förstainstansrätten kommit fram till i punkt 37 i det överklagade beslutet, att det omtvistade beslutet grundar sig på de fördelar som stödmottagarna, det vill säga redarna, åtnjutit och inte på det sätt som stödet överförts på. Vidare är den ovannämnda domen inte relevant i förevarande mål, eftersom det rör ett kommissionsbeslut om statligt stöd som fattats efter det att kommissionen inlett förfarandet enligt artikel 88.2 EG. Kommissionen har slutligen erinrat om att även om domen skulle vara relevant i förevarande mål, innebär inte detta att arbetstagarna är personligen berörda av ett kommissionsbeslut om godkännande av stöd. Punkten 72 i samma dom

grundar sig uttryckligen på påståendet att ”vissa av [Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentums] medlemmar är ekonomiska aktörer som kan anses utgöra direkta konkurrenter till mottagarna av stöd[et]”. Sökandens medlemmar är däremot sjöfolk som inte kan anses konkurrera direkt med redarna. De är därmed inte ekonomiska aktörer i den mening som avses i domen.

74 Kommissionen anser således att överklagandet saknar stöd såvitt avser den tredje grunden.

Domstolens bedömning

75 Förstainstansrätten slog, i punkt 37 i det överklagade beslutet, fast att klagandeorganisationen inte kan anses vara personligen berörd enbart på grund av den omständigheten att det aktuella stödet har förts över till mottagarna genom att det skett en minskning av lönekraven för det sjöfolk som omfattas av undantaget från inkomstskatt enligt de aktuella bestämmelserna. Enligt förstainstansrätten grundade sig nämligen det omvistade beslutet på de fördelar som stödmottagarna åtnjuter och inte på det sätt som stödet överförts på.

76 Till skillnad från den talan om ogiltigförklaring som klagandeorganisationen väckt vid förstainstansrätten, varigenom kommissionen klandras för att den inte inlett det formella granskningsförfarande som föreskrivs i artikel 88.2 EG, och som i sista hand har till syfte att tillvarata de processuella rättigheter som tillerkänns organisationen enligt den bestämmelsen, avsåg talan om ogiltigförklaring i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum kommissionens beslut att avsluta ett sådant förfarande.

77 I det målet hade domstolen således att avgöra huruvida den marknadsställning som innehades av medlemmarna i Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (som är en sammanslutning med uppdrag att främja de gemensamma intressena för en viss kategori enskilda) väsentligen skadades av den stödordning som det aktuella beslutet avsåg.

78 I förevarande mål skulle klagandeorganisationen, såsom framgår av punkt 28 i det överklagade beslutet, vid förstainstansrätten styrka att den är en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG. Tillämpningen av den rättspraxis som följer av domarna i de ovannämnda målen Plaumann mot kommissionen och kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum är vid ett första påseende inte relevant.

79 Även om det antas att förstainstansrätten borde ha beaktat det sätt på vilket det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna överförs, samt den roll som de som är anställda hos redarna, medlemmarna i klagandeorganisationen, har i detta hänseende, slog förstainstansrätten redan i punkterna 31–33 i det överklagade beslutet fast att i förevarande mål är vare sig klagandeorganisationen i egenskap av arbetstagarorganisation för sjöfolk, eller dess medlemmar i egenskap av arbetstagare som är anställda av stödmottagarna, konkurrenter till stödmottagarna. Vad i synnerhet beträffar medlemmarna i arbetstagarorganisationen fann förstainstansrätten att eftersom de synes vara personer som omfattas av definitionen för arbetstagare i den mening som avses i artikel 39 EG, utgör de inte själva några företag.

80 Klagandeorganisationen har inte, med undantag för den i förevarande mål felaktiga tillämpningen av domen i det ovannämnda målet Albany, i den andra delen av punkt 32 i det överklagade beslutet – som är en del av överklagandets första grund – bestritt de slutsatser som förstainstansrätten har kommit fram till i punkterna 31–33 i detsamma. Mot denna bakgrund kan det inte till stöd för ett ifrågasättande av förstainstansrättens slutsats i punkt 37 i det överklagade beslutet göras gällande att medlemmarna i klagandeorganisationen, vars marknadsställning skadas, är ekonomiska aktörer. I punkt 37 i det överklagade beslutet fann förstainstansrätten att den omständigheten att stödet överförs till redarna genom en minskning av de lönekrav som medlemmarna i klagandeorganisationen har på grund av att de omfattas av det undantag från skatteplikt för inkomstsskatt som införs genom de aktuella skattebestämmelserna, inte i sig medför att talan ska tas upp till sakprövning.

81 Mot denna bakgrund kan överklagandet inte vinna bifalla såvitt avser den tredje grunden.

Den fjärde grunden

Parternas argument

82 Klagandeorganisationen har gjort gällande att förstainstansrätten gjorde en alltför restriktiv tolkning av domarna i de ovannämnda målen Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen och CIRFS m.fl. mot kommissionen, när den konstaterade att organisationen inte hade visat att dess egna intressen i egenskap av förhandlingspart kunde bli direkt berörda av det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna, och genom att den särskiljde klagandeorganisationens situation i förevarande mål skiljer sig från Landbouwschaps situation (ett offentligrättsligt organ som representerar intressen inom sektorn för växthusodling i Nederländerna), och från Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques (CIRFS) situation.

83 Klagandeorganisationen har gjort gällande att den intar en roll som förhandlingspart gentemot rederierna, och att den i denna egenskap förhandlar om sina medlemmars anställningsvillkor, och följaktligen de villkor enligt vilka stödet ges och överförs från den danska staten till stödmottagarna. Klagandeorganisationen anser att den i detta sammanhang fyller en funktion som liknar Landbouwschaps, som förhandlade fram de villkor i enlighet med vilka stödet ska överföras från den nederländska staten till växthusodlarna. Förstainstansrätten medgav detta i punkt 40 i det överklagade beslutet genom att ange att klagandeorganisationen ”bidrog till att föra över stödet till redarna”. Även om redarna inte har förhandlat fram de villkor som föreskrivs i gemenskapens riktlinjer, företräder de icke desto mindre en tydligt urskiljbar grupp av sjöfolk i gemenskapen, vilken intar en särskild ställning enligt dessa riktlinjer.

84 Kommissionen anser att den fjärde grunden saknar stöd. Den har bland annat gjort gällande att förstainstansrätten med rätta har funnit att situationen i förevarande fall inte är jämförbar med situationen i domarna i de ovannämnda målen Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen samt CIRFS m.fl. mot kommissionen. I de domarna hade sökanden nämligen en tydligt avgränsad ställning som förhandlingspart, vilken hade ett nära samband med själva föremålet för beslutet, varigenom de försattes i en faktisk situation som särskiljde dem från alla andra personer. I motsats till vad klagandeorganisationen har påstått har den på intet sätt förhandlat fram de villkor i enlighet med vilka det stöd som följer av de aktuella skattebestämmelserna ska överföras från den danska staten till stödmottagarna. Vidare har klagandeorganisationen inte heller förhandlat fram de villkor som föreskrivs i gemenskapens riktlinjer.

Domstolens bedömning

85 I domen i målet Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen hade Landbouwschap förhandlat med en naturgasleverantör om en förmånstaxa, vilken kommissionen hade ifrågasatt, och återfanns dessutom bland undertecknarna av avtalet om denna taxa. I denna egenskap hade detta organ även varit tvunget att inleda nya förhandlingar om taxor med leverantören och att ingå ett nytt avtal för att verkställa kommissionens beslut.

86 I domen i målet CIRFS m.fl. mot kommissionen var CIRFS kommissionens samtalspartner vid inrättandet av en policy för statligt stöd till branschen för syntetiska fibrer, liksom vid förlängningen och anpassningen av policyn. CIRFS hade aktivt fört förhandlingar med kommissionen under det förfarande som hade föregått tvisten, särskilt genom att skriftligt delge denna sina synpunkter och genom att upprätthålla en nära kontakt med de behöriga enheterna vid denna institution.

87 Enligt domstolens rättspraxis rörde domarna i de ovannämnda målen Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen och CIRFS m.fl. mot kommissionen således särskilda situationer där sökanden hade en tydligt avgränsad ställning som förhandlingspart,

vilken hade ett nära samband med själva föremålet för beslutet, varigenom de försattes i en faktisk situation som särskiljde dem från alla andra personer (den ovannämnda domen Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen, punkt 45).

88 Domstolen har haft att ta ställning till tillämpningen av denna rättspraxis i mål om talan om ogiltigförklaring av ett kommissionsbeslut som avslutar förfarandet enligt artikel 88.2 EG. Domstolen har slagit fast att vissa sammanslutningar av ekonomiska aktörer som aktivt deltagit i förfarandet enligt denna bestämmelse även har ansetts vara personligen berörda av ett sådant beslut, eftersom de har påverkats i sin egenskap av förhandlingspart (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Comité d'entreprise de la Société française de la production m.fl. mot kommissionen, punkterna 40–42).

89 Domstolen har även funnit, vid prövningen av om den talan om ogiltigförklaring som väckts av CIRFS kan tas upp till sakprövning, att denna talan ska tolkas så att den avser ogiltigförklaring av kommissionens beslut att inte inleda förfarandet enligt artikel 88.2 EG.

90 Av detta framgår att denna rättspraxis kan tillämpas, inom de gränser som domstolen satt upp, på talan om ogiltigförklaring av såväl ett kommissionsbeslut som avslutar förfarandet enligt artikel 88.2 EG som ett beslut att inte göra invändningar, och följaktligen att inte inleda det formella granskningförfarandet enligt denna bestämmelse.

91 Vad beträffar huruvida förstainstansrätten, genom att tillämpa denna rättspraxis på klagandeorganisationens situation i förevarande mål, gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning, ska det erinras om att det omtvistade beslutet rör skattebestämmelser för sjöfolk anställda på de fartyg som är registrerade i DIS-registret, och som antagits av den danska lagstiftaren. Denna registrering möjliggör, såsom framgår av punkt 5 ovan, att detta sjöfolk ges lön i enlighet med lagstiftningen i de länder i vilka de är medborgare. Slutligen avsåg det klagomål som klagandeorganisationen gav in till kommissionen

skattebestämmelsernas förenlighet med gemenskapens riktlinjer, vilka kommissionen antagit utan att klagandeorganisationen var särskilt inblandad.

92 Med hänsyn till dessa omständigheter gjorde sig förstainstansrätten inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att klagandeorganisationens situation inte är jämförbar med Landbouwschaps eller CIRFS:s situationer, vilka den med rätta har benämnt som särskilda eller till och med som undantag. Klagandeorganisationen är nämligen endast en av flera arbetstagarorganisationer i Europeiska unionen som bland annat företräder sjöfolk. Den är även endast en av flera arbetstagarorganisationer som är verksamma i Danmark, och inte heller den enda som representerar sjöfolk. Klagandeorganisationen har inte heller en tydligt avgränsad ställning som förhandlingspart med ett nära samband med själva föremålet för det omtvistade beslutet. Den har inte varit direkt inblandad i den danska lagstiftarens antagande av de aktuella skattebestämmelserna med avseende på vilka kommissionen beslutade att inte göra invändningar, och den omständigheten att organisationen motsatt sig bestämmelserna räcker inte för att den ska anses vara en förhandlande part i den mening som avses i domarna i de ovannämnda målen Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen och CIRFS m.fl. mot kommissionen.

93 Arbetstagarorganisationen har inte heller varit nära delaktig i förfarandet när kommissionen antog gemenskapens riktlinjer. Enligt arbetstagarorganisationen följer nämligen de aktuella skattebestämmelsernas oförenlighet med den gemensamma marknaden av lydelsen i riktlinjerna.

94 Klagandeorganisationen har förvisso inkommit med klagomål till kommissionen avseende skattebestämmelserna, men den omständigheten i sig räcker inte, såsom den själv har medgett i sitt överklagande, för att visa att den innehar en ställning som förhandlingspart i den mening som avses i domarna i de ovannämnda målen Kwekerij van der Kooy m.fl. mot kommissionen och CIRFS m.fl. mot kommissionen.

95 Även om en talan om ogiltigförklaring av ett kommissionsbeslut att inte göra invändningar, och att således inte inleda det formella förfarandet enligt artikel 88.2 EG, ska tas upp till sakprövning när sökanden visar att denne är en berörd part i den mening som avses i denna bestämmelse - de strängare kriterier som framgår av den rättspraxis som följer av domen i det ovannämnda målet Plaumann mot kommissionen är inte tillämpliga -, skulle en tolkning av den rättspraxis som anges i föregående punkt, vilken innebar att den avser varje person som gett in ett klagomål till kommissionen, innebära att den rättspraxis om inverkan på sökandens konkurrensställning som avhandlats

i samband med prövningen av den första grunden, och som anges i punkt 30 i det överklagade beslutet, fråntas sitt innehåll.

96 Mot bakgrund av det ovan anförda kan inte överklagandet vinna bifalla såvitt avser den fjärde grunden.

Talan i första instans

97 Enligt artikel 61 första stycket andra meningen i domstolens stadga kan domstolen, om den upphäver förstainstansrättens avgörande, själv slutligt avgöra tvisten, om denna är färdig för avgörande.

98 Även om domstolen i detta skede av förfarandet inte kan avgöra den talan som väckts i förstainstansrätten i sak, har den däremot de upplysningar som krävs för att slutligt avgöra den invändning om rättegångshinder som gjorts av kommissionen i första instans.

99 Med beaktande av de särskilda omständigheterna i förevarande fall ska invändningen om rättegångshinder ogillas.

100 Vad beträffar huruvida den bevising som klagandeorganisationen inkommit med är tillräcklig för att visa att det med hänsyn till omständigheterna i förevarande mål föreligger en risk för att det omtvistade beslutet har en konkret inverkan på dess egen situation eller på situationen för det sjöfolk som den företräder, erinrar domstolen

om att 3F är ett organ som företräder arbetstagare, vilket förhandlar om de villkor enligt vilka arbetskraft tillhandahålls företagen, inbegripet de redare vars fartyg är registrerade i DIS-registret.

101 Enligt klagandeorganisationen motiveras det undantag från skatteplikt som gäller för sjöfolkets lön av att det är nödvändigt att kompensera den högre kostnad som uppkommer när sjöfolk i gemenskapen anställs i jämförelse med anställning av sjöfolk från tredjeland. Det är på detta sätt som målet att bevara arbetstillfällen inom gemenskapen, vilket är ett av målen med gemenskapens riktlinjer, kan uppnås. De sociala synpunkter som anges i riktlinjerna rör själva villkoren enligt vilka stödet kan godkännas eller inte.

102 Såsom framgår av punkt 70 ovan kan det inte uteslutas att klagandeorganisationen, i egenskap av företrädare för danskt sjöfolk, kan inkomma med yttranden till kommissionen angående sociala frågor som kommissionen i förekommande fall kan beakta för det fall den beslutat att inleda det formella granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG.

103 I gemenskapens riktlinjer ges de fackliga företrädarna en särskild roll vid löneförhandlingarna mot bakgrund av det specifika sammanhang som rör sänkningen av arbetskraftskostnaderna för sjöfarten. Det framgår av punkt 3.2 i riktlinjerna att ”[e]n skattelättnad [inte skulle] minska redarnas intresse för att förhandla fram ett lämpligt lönepaket med potentiella besättningsmedlemmar och deras fackliga representanter. Sjöfolk från medlemsstater med lägre lönekostnader skulle därför fortfarande ha en konkurrensmässig fördel jämfört med medlemsstaterna med högre lönekostnader. I vilket fall som helst kommer EG-sjöfolket även framöver att vara dyrare än den billigaste arbetskraft som finns att tillgå på världsmarknaden.”

104 Eftersom klagandeorganisationen har förklarat på vilket sätt de aktuella skattebestämmelserna skulle kunna påverka dess egen och dess medlemmars ställning vid kollektivavtalsförhandlingarna med de redare vars fartyg är registrerade i DIS-registret, och med hänsyn till att den roll som sådana arbetstagarorganisationer som 3F har vid

sådana förhandlingar fastställs i gemenskapens riktlinjer, har klagandeorganisationen styrkt att dess egna och dess medlemmars intressen eventuellt kan skadas av det omtvistade beslutet.

105 I förevarande mål hade klagandeorganisationen även gett in klagomål till kommissionen mot Konungariket Danmark avseende de aktuella skattebestämmelserna. Klagandeorganisationen framhöll därvid att bestämmelserna stod i strid med gemenskapens riktlinjer och följaktligen med artikel 87 EG. Även om enbart den omständigheten att ett sådant klagomål ges in till kommissionen inte i sig är tillräcklig för att visa att klagandeorganisationen ska anses vara berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG, hade Konungariket Danmark inte anmält åtgärderna till kommissionen. Det var nämligen först som en följd av att klagandeorganisationen gav in sitt klagomål som kommissionen kunnat pröva huruvida de aktuella skattebestämmelserna var förenliga med den gemensamma marknaden. Det har dessutom tagit nästan fyra år för kommissionen att fastställa att bestämmelserna är förenliga med den gemensamma marknaden. Under hela denna period har klagandeorganisationen varit i nära kontakt med kommissionen.

106 Situationen i förevarande mål skiljer sig även från den situation som var för handen i domen i det ovannämnda målet Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen. I sistnämnda dom hade sökandena väckt talan mot ett beslut i vilket kommissionen, efter att ha inlett det förfarande som föreskrevs i artikel 93.2 i fördraget, fastställt att stödet var oförenligt med den gemensamma marknaden. Förevarande mål avser däremot ett kommissionsbeslut genom vilket den, utan att ha inlett det formella granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG, fastställt att ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden. I domen i det ovannämnda målet Comité d'entreprise de la Société française de production m.fl. mot kommissionen hade sökandena inte heller deltagit i förfarandet enligt artikel 93.2 i fördraget. I förevarande mål har kommissionen underlåtit att inleda det formella granskningsförfarandet, trots att klagandeorganisationen gett in ett klagomål, och trots att kontakten mellan klagandeorganisationen och kommissionen bibehållits fram till det datum då kommissionen fastställde att bestämmelserna var förenliga med den gemensamma marknaden.

107 Den ovan beskrivna situationen som avser förevarande mål visar att såväl klagandeorganisationens intressen, som dess medlemmars intressen eventuellt kan skadas genom att stödet beviljas.

108 Mot bakgrund av ovan anförda överväganden ska den invändning om rättegångshinder som kommissionen har gjort mot den talan som klagandeorganisationen väckt vid förstainstansrätten ogillas. Klagandeorganisationen kan, med hänsyn till de särskilda omständigheterna i målet, anses vara en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG. Klagandeorganisationens talan kan följaktligen tas upp till sakprövning.

109 Mot denna bakgrund ska målet återförvisas till förstainstansrätten för avgörande av klagandeorganisationens yrkande om ogiltigförklaring av det omtvistade kommissionsbeslutet att inte göra invändningar.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

1) Det beslut som meddelades av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt den 23 april 2007 i mål T-30/03, SID mot kommissionen, upphävs i de delar som förstainstansrätten inte har bemött de argument som anförts av 3F, angående dels 3F:s konkurrensställning i förhållande till andra arbetstagarorganisationer vid förhandlingar om kollektivavtal för sjöfolk, dels de sociala frågor som skattebestämmelserna för sjöfolk anställda på fartyg som är registrerade i det danska internationella fartygsregistret ger upphov till.

2) Den invändning om rättegångshinder som Europeiska gemenskapernas kommission har gjort vid förstainstansrätten ogillas.

3) Målet återförvisas till Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt för avgörande av 3F:s yrkande om ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2002) 4370 slutlig av den 13 november 2002 att inte göra invändningar mot

de danska skattebestämmelser som är tillämpliga på sjöfolk anställda på fartyg som är registrerade i det danska internationella fartygsregistret.

4) Beslut om rättegångskostnader meddelas senare.

Underskrifter